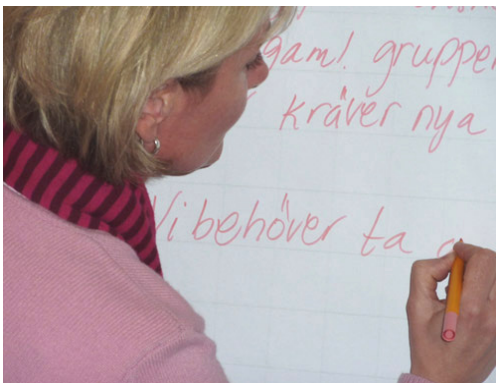

Vilken kompetens behövs inom funktionshinderområdet?

Dokumentation från nationell konferens med fokus på funktionshinderområdet

Stockholm den 16 mars 2010

Program för konferensen

Konferencier för dagen

Anne-Marie Johansson Hernander
från Kommunförbundet Stockholms län

Inledning

Carina Lundberg Udelepp,
biträdande stadsdirektör Stockholms stad

Bakgrund till konferensen

Carina Schmidt,
projektledare CARPE

Kompetens med tillbakablick

Mårten Söder,
prof. emeritus i sociologi vid Uppsala universitet

Kompetens med framåtblick

Riitta-Leena Karlsson,
Funktionshinderombudsman Stockholms stad

Gruppdiskussion om verksamhetens benämning samt titlar
"Redovisning" av gruppdiskussionen
Gruppdiskussion om kompetensbehov mm

Dagen avslutades med ett reflekterande samtal mellan Carina Schmidt och Anne-Marie Johansson Hernander.

Rådata från gruppdiskussionerna sammanställdes och skickades ut till alla deltagare på konferensen.

Bakgrund till konferensen

2008 skickade sex kommuner i Stockholms län in en ansökan till ESF-rådet för ett projekt inom funktionshinderområdet. Projektet fick namnet Carpe, latin för "fånga, ta till vara". Ett av syftena med projektet är att synliggöra verksamhetsområdet och den kompetens som krävs. Detta går bara om man är många. Därför har projektet arbetat aktivt för att fler kommuner i länet ska delta i projektet och idag deltar 19 kommuner (av 26 möjliga i Stockholms län). Dessutom har projektet skapat ett nätverk tillsammans med Göteborg och Malmö.

Att synliggöra verksamhetsområdet innebär bland annat att uppmärksamma viktiga aktörer på funktionshinderområdet som ett särskilt verksamhetsfält.

Projektledningen var därför, tillsammans med kollegor från Göteborg och Malmö, hos Sveriges kommuner och landsting, SKL och Socialdepartementet i november 2008 för att beskriva problem när det gäller exempelvis kompetensförsörjning.

Besöket resulterade bland annat i att en person på SKL nu har i uppdrag att bevaka kompetensfrågan inom funktionshinderområdet. Vid besöket föddes också idén om en nationell konferens för att se om det finns liknande problem i hela landet.

Konferensen planerades under gemensamma nätverksträffar i Göteborg och Malmö.

Konferensen

Tisdag den 16 mars 2010 träffades drygt 100 chefer och andra nyckelpersoner från 35 av landets kommuner i Stockholm på en "arbetande" konferens.

Syftet med konferensen var bland annat att få fram ett underlag till fortsatt diskussion med SKL, Socialdepartementet och andra viktiga aktörer.

Dagen inleddes med en föreläsning av professor emeritus Mårten Söder från Uppsala universitet om ideologier ur ett historiskt perspektiv.

Efter Mårtens föreläsning var det dags för första gruppdiskussionen gällande benämningar och titlar. Deltagarna delades in i 12 grupper och resultatet av diskussionerna skrevs ner för att under eftermiddagens uppföljning visas på filmduk.

På eftermiddagen diskuterades kompetensfrågor ur olika perspektiv under en "Bladderblocksruna". Svaren från de 12 grupperna visades senare vid en vernissage.

Dagen knöts ihop av Stockholms stads Funktionshinderombudsman Riitta-Leena Karlsson som på ett mycket uppskattat sätt anknöt till FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Här följer en kort dokumentation från gruppdiskussionerna och några röster från deltagarna.

Gruppdiskussion om verksamhetens olika benämningar och titlar

Inför konferensen hade alla deltagande kommuner haft möjlighet att fylla i en inventering om vad verksamhetsområdet kallas samt vilken titel "baspersonalen har". 30 olika kommuner besvarade den.

En sammanställning av inventeringen delades ut och låg till grund för förmiddagens diskussioner.

De ca 100 deltagarna delades upp i 12 grupper med en gruppansvarig per grupp som dokumenterade diskussionen.

Under en timme diskuterade samtliga grupper följande tre frågeställningar;

Vilka konsekvenser får verksamhetsområdets olika benämningar?

Vad betyder det för verksamhetsområdet att det används så många olika titlar?

Lösningar?

Följande kom fram under förmiddagens diskussioner

Verksamhetsområdet

Exempel på namn på verksamhetsområdet:

LSS funktionsstöd, Handikappavdelningen, Avdelningen för funktionshindrade, Stödverksamheten, Omsorgsavdelningen, Handikappomsorgen, LSS området...

Konsekvenser av dessa många olika benämningar som lyftes fram var bl.a. Otydlighet mot medborgare, Svårt att hävda och rikta kompetensbehovet, Nationell uppföljning blir svår att genomföra, Osynlighet, Vi får lägga mycket tid och energi på att förklara vad verksamhetsområdet innehåller.

Olika titlar

Exempel på titlar:

Habiliterare, Vårdare, Habiliteringspersonal, Habiliteringsassistent, Vårdarinna. Många har skilda titlar inom boende och daglig verksamhet som boendestödjare och aktivitetshandledare eller arbetshandledare.

Några av de konsekvenser av olika benämningar på samma yrke som beskrevs i gruppdiskussionerna var: Svårt att beskriva uppdragen – svårt att beskriva kompetensen, Utbildningsanordnare vet inte vad de ska utbilda till, Nationell uppföljning utifrån yrkesgrupper försvåras, Diffust för ungdomar - vad blir man och vad ingår i arbetet?

Gruppernas förslag på lösningar

De lösningar som kom fram i diskussionerna rörde sig över stora och olika fält, men man kan se några olika inriktningar.

Dels varje arbetsplats egna arbeten med att synliggöra verksamhetsområdet, exempelvis: Ha ett eget synsätt inom Funktionshinder och inte äldreomsorgens.

En annan inriktning handlar om kompetens: En nationell utbildning kan påverka möjligheten att enas om en nationell titel.

Den tredje handlar om nationell samordning: Riktlinjer från Socialstyrelsen, Ge SKL uppdrag att jobba med frågan tillsammans med kommunerna, Socialstyrelsen borde jobba för nationell enighet till exempel att det ska finnas vissa verksamheter och när man jobbar där ska man ha en särskild titel. Vara en del av terminologibanken.

Den fjärde handlar om samverkan: Nätverk att diskutera frågor som till exempel yrkesbenämningar för att påverka utvecklingen, delta aktivt i olika nätverk över hela landet, samarbeta.

Konferensen ger en bekräftelse på det man talat om länge. Man har efterlyst en samordning. Positivt att träffa kollegor. Bra upplägg! Speciellt blädderblocksrundan efter lunch.

Förväntningar: bilda nätverk; oavsett vad SKL säger så har de en viktig funktion. De olika lösningarna på olika begrepp mm har uppstått på grund av bristande samordning. Bra initiativ – att ni gick utanför ert eget nätverk!

Ann-Helen Dahlqvist, enhetschef
Gävle kommun

Gruppdiskussion om kompetensfrågor ur olika perspektiv återgivet på blädderblock

Efter lunch var det dags för dagens andra gruppdiskussion. De 12 grupperna fick nu gå en "blädderblocksruna" med ca 20 minuters diskussioner och skrivande vid tre olika frågeställningar;

Vilken kompetens/kunskap behövs för att arbeta inom verksamhetsområdet idag, och i framtiden?

Behövs olika utbildningsnivåer inom verksamheterna? Om ja, vilka? Motivera!

Hur kan man trygga kompetensförsörjningen inom verksamhetsområdet?

Här är en sammanfattning av blädderblocksrundans frågor

Vilken kompetens/kunskap behövs för att arbeta inom verksamhetsområdet idag och i framtiden?

Deltagarnas syn på vilken kompetens/kunskap som behövs i verksamhetsområdet i dag och i framtiden visar att det är ett komplext yrke som har stor spännvidd.

Utifrån gruppdiskussionerna sammanfattas här kompetensbehoven. De kan förstås sammanfattas på flera olika sätt men här har vi valt att beskriva de stora dragen.

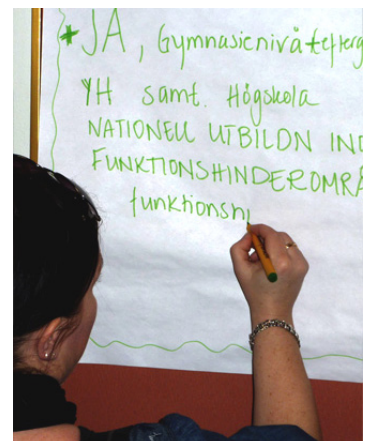
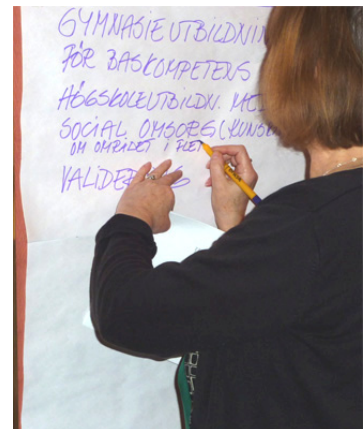
Det mest framträdande kompetensområdet är kunskaper om funktionsnedsättning och dess konsekvenser. Under den rubriken ryms exempelvis kunskap om olika funktionsnedsättningar men även kunskap om funktionsnedsättning i kombination med exempelvis åldrande, psykisk ohälsa, missbruk etc.

Lagstiftning och dokumentation är andra områden som lyfts fram som viktiga, så även förstås etik, bemötande och förhållningssätt. Kompetens kring hjälpmedel och kommunikation är andra viktiga områden både för att arbeta i verksamheten i dag och i framtiden. Att förstå sitt uppdrag är något som flera grupper har lyft fram, dessutom sätts fokus mycket på vilja och förmåga till samarbete.

För att arbeta inom verksamhetsområdet i dag och i framtiden ansåg konferensdeltagarna att kompetens/kunskap behövs inom följande områden (utan rangordning).

- Funktionsnedsättning och dess konsekvenser
- Lagstiftning
- Omvårdnad/omsorg
- Metodik/metoder inom området och pedagogik
- Handleda – lära ut – introducera
- Kunskap om kommunikation och AKK
- Hjälpmedelskunskap
- Psykologi och sociologi
- Kunskap om andra kulturer och språk
- Förhållningssätt – bemötande professionalism
- Friskvård, kost och hälsa mm
- Samhällskunskap/Övrigt
- Administration och arbetsmiljö
- Genusfrågor - ökad kunskap
- Forskning – praktik och vice versa
- "Personlig lämplighet"
- Övrigt

Jag ser det här som början på något – en nulägesanalys.

Förväntan finns på någon fortsättning, på vilket sätt avgörs av resultatet.

Eva Jönsson, områdeschef Örebro kommun

Behövs olika utbildningsnivåer inom verksamheterna? Om JA, vilka? Motivera!

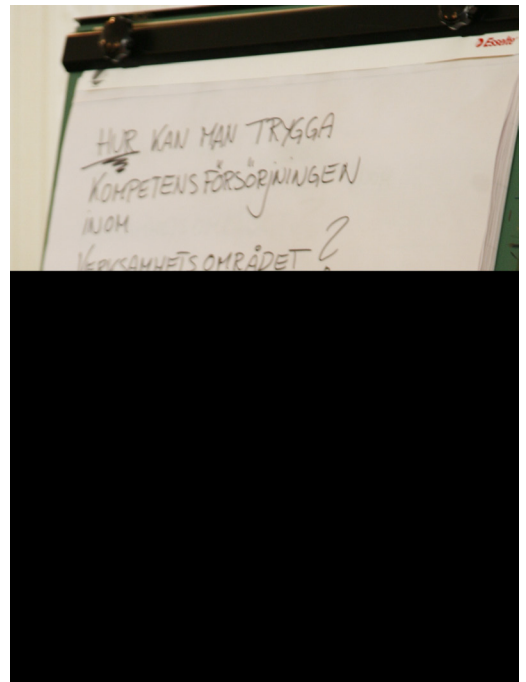
Olika utbildningsnivåer behövs för att täcka kompetensbehovet i en komplex och mångfacetterad verksamhet, för att höja kvalitén och öka status på yrket, samt för att skapa karriär- och utvecklingsvägar.

Ett grundkrav bör vara minst gymnasieutbildning med funktionshinderinriktning. Påbyggnadsutbildningar och "spetsutbildningar" bör finnas inom yrkeshögskola och högskola/universitet.

Hur kan man trygga kompetensförsörjningen inom verksamhetsområdet?

Kompetensförsörjningen kan tryggas genom arbete på flera olika plan:

- Genom god personalpolitik samt aktivt arbete för att skapa ett gott arbetsklimat och en lärande organisation, tillsammans med tydliga yrkeskrav, kan man **skapa goda förutsättningar för att rekrytera och behålla kompetens.**
- **Strategiskt och strukturerat kompetensutvecklingsarbete** kan formas genom kompetensinventering, validering, kompetenstrappor, kompetensväxling, internutbildning och olika former av lärandeaktiviteter.
- För att göra branschen attraktiv för nya medarbetare och nya kompetenser måste en positiv bild av verksamhetsområdet och av yrket spridas. **Verksamhetsområdet måste marknadsföras.**
- Kompetensförsörjning kräver **samverkan** på olika sätt. Mellan och inom kommunerna behöver nätverk byggas upp, dels för att samordna arbetet kring kompetensförsörjning; dels för att sprida goda exempel. Samverkan med olika utbildningsanordnare krävs för att utbildningarnas innehåll ska matcha verksamheternas behov av kompetens.

Förväntningarna inför konferensen handlade om att få nya tankar och perspektiv och ta del av andras erfarenheter. Förväntningarna har uppfyllts, jag har fått med mig två konkreta verktyg hem.

Dessutom kommer jag att ha nytta av dagen och sammanställningen av diskussionerna i våra diskussioner med Vård- och Omsorgscollege.

Jeanette Ohlsson, områdeschef Örebro kommun

Reflektioner

Som någon påpekade kan kompetenskravet till del se olika ut för olika målgrupper, beroende på verksamhetens innehåll.

Det är intressant att koppla frågan om kompetensbehovet till en annan av konferensens diskussionsfrågor, nämligen den om det ska/bör finnas olika utbildningsnivåer i verksamheterna. Vilken kompetens är det som kan anses vara "baskompetenser" som alla behöver och vilka kompetenser är mer spetskompetens? Vilken kompetens behövs för att börja arbeta i verksamheten och vilken kompetens kan och (kanske) ska utvecklas över tid?

Det är även intressant att titta på resultatet av diskussionen kring kompetensförsörjning. På vilket sätt kan man arbeta med kompetensförsörjning och strategisk kompetensutveckling för att nå upp till den kompetensnivå som anses vara den rätta?

Hur går vi vidare

Under konferensen uttryckte många att detta måste vara en början och efterlyste nationell samverkan och samordning.

Därför:

- Carpe bjuder in till **ny konferens den 16 mars 2011** med utgångspunkt i den föregående med temat "Vad hände sen?" Inbjudan kommer att finnas på Carpes hemsida fr.o.m. november.
- Carpe tar initiativ till att **bilda ett nationellt "kompetensråd"** och ansvarar för det under första året. En person per kommun/kommunalförbund bjuds in via deras sociala handläggare. Första träffen genomförs den 29 september -10.
- Om vi leker med tanken att det vore möjligt att införa ett **nationellt Center för Verksamhets- och Yrkesutveckling** inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning, vilka uppgifter borde det då ha? Du som är chef, gå in på Carpes hemsida och besvara några frågor om vad du tycker.

Ett piggt sätt att anordna en konferens och ett trevligt upplägg. Spännande att komma någonstans där man kan mötas kring dessa frågor.

Vad som händer med allt som kommit fram under dagen är en viktig fråga. Det behövs ett övergripande organ som jobbar med detta, gärna uppdelat i norra, mellersta och södra Sverige.

Ingrid Lundin, enhetschef Luleå kommun och
Monica Johansson Björk, utredare Halmstad kommun

För mer information

www.projektcarpe.se

På Carpes hemsida finns ett bildspel från konferensen samt en frågeenkät angående behovet av ett nationellt center för verksamhets- och yrkesutveckling.

Denna dokumentation finns även att ladda ner från hemsidan.

CARPE är ett utvecklingsprojekt inom funktionshinderområdet med medfinansiering av ESF

Projektid: 2009-01-01 – 2011-06-30

Projektägare: Stockholms stad

Deltagare: Funktionshinderverksamheter
i 19 kommuner i Stockholms län.

CARPE